

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyona **(Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon)** **Giriş**

Prof. Dr. Ayşe A. Küçükdeveci
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı
ayse.kucukdeveci@gmail.com

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon (Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon) branşı temel bir tıp branşıdır.

Tüm yaş gruplarında özürlülük/engellilik oluşturan sağlık durumu ve buna eşlik eden hastalıkların önlenmesi, tıbbi tanısı, tedavi edilmesi ve rehabilitasyonundan sorumlu ana tıp branşı (uzmanlık dalı) olup; özellikle bireylerin fiziksel ve bilişsel işlevselliklerini (davranış dahil) ve sosyal katılımlarını (yaşam kalitesi dahil) arttırmaya yönelik olarak bozuklukları ve aktivite kısıtlanmasını azaltmayı, bireysel ve çevresel faktörleri modifiye etmeyi hedefler.

Avrupa Tıp Uzmanları Birliği

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon

Temel olarak hareket sistemi (kas-iskelet) hastalıklarının tanı, tedavi ve rehabilitasyonu ile uğraşan, ayrıca tüm diğer sistemlere ait doğumsal ya da edinilmiş hastalıklara bağlı fizyolojik ya da anatomik yetersizliği olan kişilerin, mevcut kapasitelerini en üst düzeye çıkarmak, bağımlılıklarını azaltmak ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla yataklı ve yataksız kurumlarda ve toplum içinde rehabilitasyon uygulayan tıp dalıdır.

TC Sağlık Bakanlığı, Tıpta Uzmanlık Kurulu

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon

Kapsamı

Her yaştan hastada, fiziksel tıp modaliteleri, medikal ve manüplatif tedavileri, terapötik enjeksiyon ve egzersizleri, ortez ve protezleri ve diğer rehabilitatif yöntemleri kullanarak ağrı, fonksiyon kaybı, yaşam kalitesinde bozulma, özürlülük, engellilik ve sakatlığa yol açabilen başta **romatizmal, nörolojik, ortopedik/travmatolojik, kardiyopulmoner ve algolojik hastalıklar** olmak üzere tüm sistemlerin primer ya da tamamlayıcı tedavisini içerir.

TC Sağlık Bakanlığı, Tıpta Uzmanlık Kurulu

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon

Amaç:

Sağlık durumlarına bağlı özürlülüğü/engelliliği ya da özürlülük/engellilik gelişme riski olan bireyleri, çevre şartlarıyla da ilişkili olarak, optimal işlevsellik düzeyine erdirtmek ve bunun sürekliliğini sağlamak

Gutenbrunner C et al: Toward a conceptual description of physical and rehabilitation medicine. J Rehabil Med 2011; 43: 760-4

Stucki G & Melvin J: The ICF: A unifying model for the conceptual description of physical and rehabilitation medicine. J Rehabil Med 2007; 39: 286-92

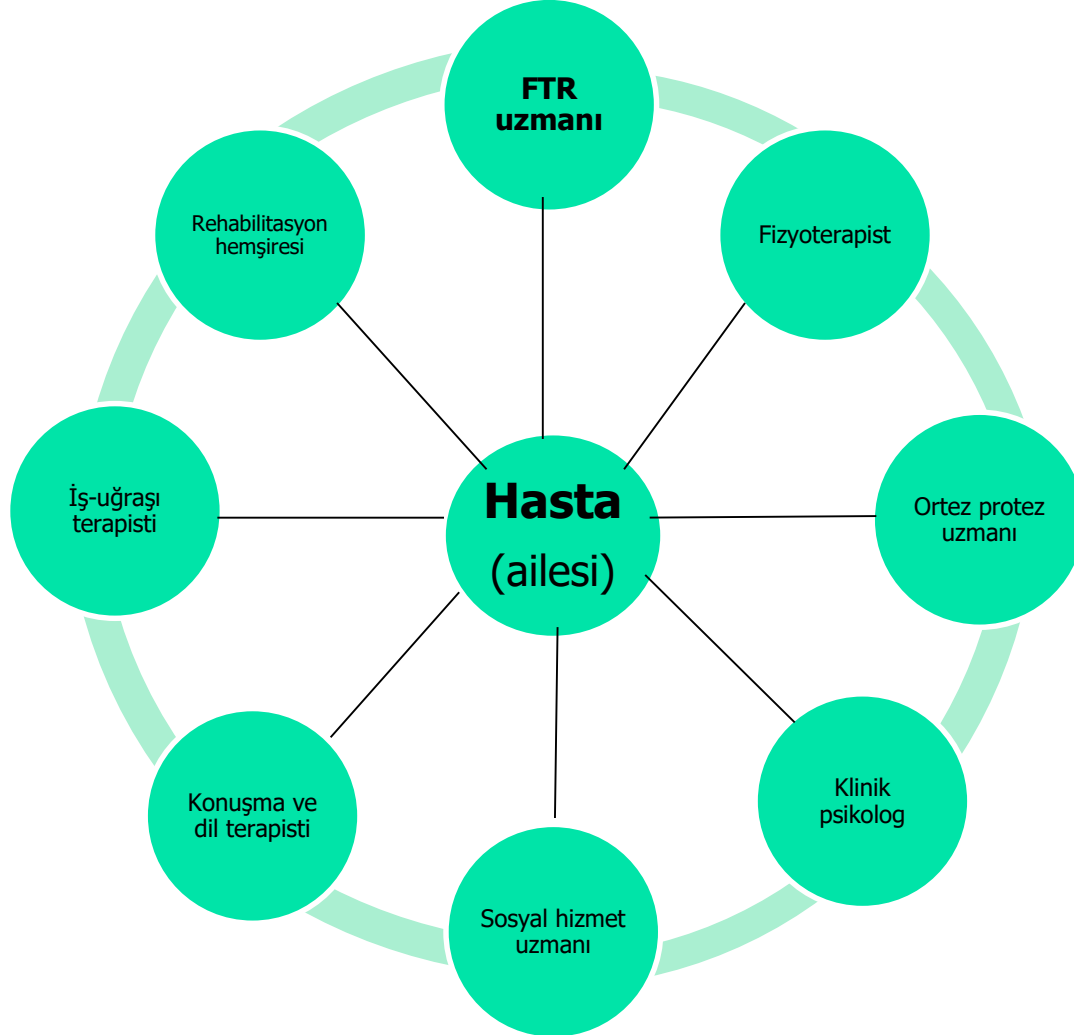
Rehabilitasyon

- Kişinin, fizyolojik/anatomik bozukluğunun ve çevresel kısıtlamalarının elverdiği ölçüde, fiziksel, zihinsel, sosyal ve mesleki yönden erişebileceği en üst düzeye gelmesi için yapılan çabaların ve girişimlerin tümünü içerir.
- Rehabilitasyon, multiprofesyonel ekip çalışması gerektirir.

Rehabilitasyon ekibi

- Fiziksel Tıp Rehabilitasyon uzman hekimi (**Ekip lideri**)
- Rehabilitasyon hemşiresi
- Fizyoterapist
- İş ve uğraşı terapisti (ergoterapist)
- Ortez - protez uzmanı / teknikeri
- Konuşma ve dil terapisti
- Klinik psikolog
- Sosyal çalışmacı (sosyal hizmet uzmanı)
- Fizyoterapi teknikeri
- Diğer konsültan uzman hekimler

Rehabilitasyon ekibi

FTR hekiminin liderliğinde multi-profesyonel FTR ekip çalışması

Ekip Çalışması Modelleri

- Multidisipliner: Farklı disiplinlerden olan ekip üyeleri hastaya bireysel, kendi perspektifinden yaklaşır.
- İnterdisipliner: Farklı disiplinlere ait ekip üyeleri hastaya birlikte, aralarında iletişim, işbirliği ve ortak strateji belirleyerek FTR hekiminin liderliğinde yaklaşır.
- Transdisipliner: Ekip üyelerinin görev sınırları tam net değildir, bir ekip üyesi farklı üyelerin rollerini üstlenebilir.

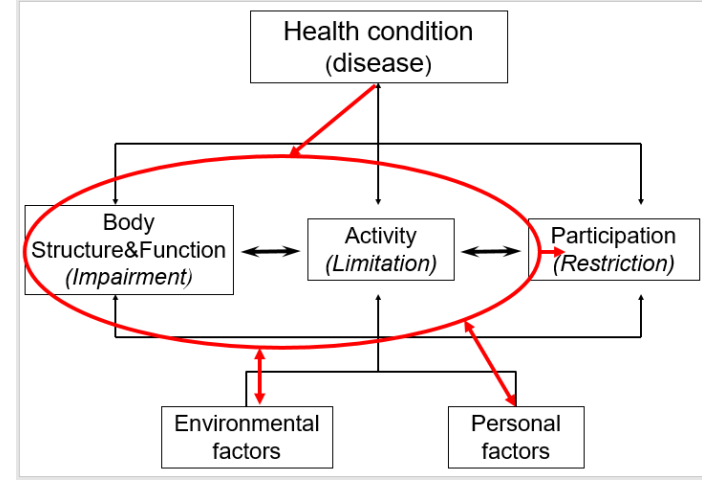
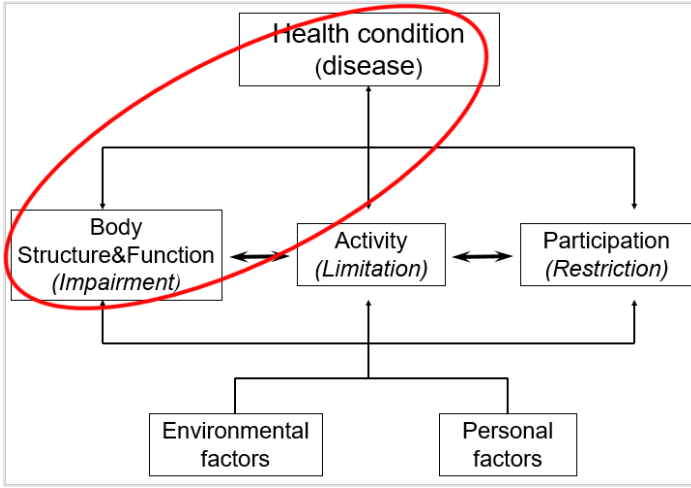
FTR alanında tercih edilen ve önerilen model **interdisipliner** multi-profesyonel ekip çalışmasıdır.

FTR ekip çalışması

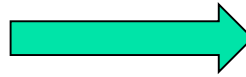
- Akut ve post-akut FTR kliniklerinde
- FTR departmanı olan genel hastanelerde
- Polikliniklerde
- Kronik hastalarda uzun-dönem FTR izlemlerinde

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon branşı temelleri-1

- FTR kişi /işlevsellik odaklı bir tıpta uzmanlık alanıdır.
- FTR kişiye odaklanır, hastalık ve hizmet verilen ortama odaklanmaz.

**"hastalık" ve "organ" odaklı
"biyomedikal model"**

**"kişi" ve "işlevsellik" odaklı
"biyopsikososyal" model
Bütüncül (holistik) yaklaşım**

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon branşı temelleri-2

- FTR hekimlerinin tıbbi tanı sorumlulukları vardır; ek olarak işlevselliği değerlendirirler.
 - Tıbbi tanı koymak, tanıyı teyit etmek, komorbiditeleri belirlemek
 - İşlevselliği değerlendirmek: Bozukluklar, aktivite ve katılım kısıtlılıkları, kişisel ve çevresel faktörler (Gn. FTR ekibi)
- FTR hekimleri direk tedavi uygularlar; aynı zamanda multiprofesyonel rehabilitasyon ekibini yönetirler.
 - Bireysel tedavi: İlaç, enjeksiyon, manüplasyon, eğitim, egzersiz reçeteleme, ortez-protez reçeteleme, diyet, vb..
 - FTR Ekip çalışması: Multi-profesyonel FTR ekibini yönetir, koordine eder, FTR programının uygulanmasını sağlar.

Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon branşı temelleri-3

- FTR, multimodal tedavi yaklaşımı uygulayan bir branştır.
FTR hekiminin bizzat uyguladığı tedavi ve/veya ekip üyeleriyle farklı FTR uygulamaları:
 - Fizik tedavi
 - İş-uğraşı terapisi
 - Egzersizler
 - Konuşma-dil terapisi
 - Bilişsel terapi
 - Psikolojik destek
- FTR'nin diğer uzmanlık alanlarıyla çapraz bir ilişkisi vardır: örtüşebilir, bilgi paylaşımı olabilir.